

За самозвану Другу Србију – тај познати конгломерат марионетских странака, НВО и медија, сви политичари који се не зову Чедомир Јовановић некако нису довољно привржени евроатлантским вредностима и заражени су национализмом. Другој Србији је сумњив чак и Тадић, који се често оптужује да, било због оца, било из демагошких разлога, превише повлађује „националистичким снагама“.

Али, и на супротној страни, изгледа да се оформио један идеолошки сличан политички круг – премда далеко мање моћан од Друге Србије. Тај круг „чистих националиста“, да га тако именујемо, готово све актере наше друштвене сцене, само ако се не зову Шешељ (након 2003) или Коштуница (након 2008), сумњичи како нису довољно патриотски опредељени. Посебно је Томислав Николић изложен нападима и сумњичењима људи из овог круга.

Морам рећи да таква сумњичења увек узимам са извесном дозом резерве. Идеолошка острашћеност никада није била добар савезник у сагледавању стварности. Ипак, чак и ако најдобрамерније погледамо ставове и поступке српских напредњака, мора се признати да заиста има нечег помало нејасног и противуречног у ономе што би се могло назвати „Николићева велика идеја“.

Јер, откако је направио СНС, Николић је у више наврата објавио да би он, у основи, задржао главне постулате политике садашњих власти – пре свега безалтернативни курс ка ЕУ. Николић је у једном тренутку најавио да он „не би рушио“ ни криптофедералистички статут АПВ, већ да једино не би подржао више „аутономије“ за северну српску покрајину (*Блиц*, 24. децембар 2009). Такође, Николић и Вучић су, приликом посета Бриселу и Вашингтону, изрицали много похвала ЕУ и САД (Вучић: „без подршке САД није могуће остварити ниједан иоле важнији спољнополитички циљ, нити економски напредак“; *Политика*, 4. октобар 2009). У том смислу су, у односу на тамошњу администрацију, били мање критични чак и од неких представника владајуће гарнитуре. За узврат су напредњаци добијали пуно уважавање од стране еврореформских медија, па су чак и за „Другу Србију“ Николић и Вучић престали да буду први на листи опасних националиста (тренутно заостају не само за Коштуницом, већ повремено чак и за Тадићем).

Зато се с правом може поставити питање у чему су то онда напредњаци алтернатива

садашњој власти? Када о томе разговарате са њима, напредњаци ће вам рећи да би Николић, када су у питању национални интереси, мање попуштао странцима, као и да би његови људи свакако били мање умешани у корупционашке послове него „жути барони“. Али, каква јамства за то имамо? Када је реч о корупцији, напредњаци, колико се зна, не нуде ниједно средство, ниједан системски инструмент, који би јамчио смањење корупције. Све што имамо јесте њихова реч да они не би исисавали јавне ресурсе као што то раде „жути“. Када су пак у питању национални интереси, Николић чак ни на нивоу реторике није понудио конкретну алтернативу званичној политици, макар у једној тачки. Све што се може чути од напредњака јесте да би Николић, у тактичком надмудривању са Вашингтоном и Бриселом, био тврђи и вештији преговарач него Тадић. Али, зар нису лимити „тврдоће“ српске дипломатије, барем када је реч о истом, евроатлантском оквиру одбране Косова и Републике Српске, већ сада постигнути? И није ли преговарачка вештина челника напредњака у најмању руку лимитирана њиховим ограниченим међународним искуством?

Заправо, главни проблем са Николићем и напредњацима није онај који истичу „национални чистунци“ – да код њих постоји некакав унапред смишљен „план издаје“. Не, бојим се да је главни проблем у томе што је њихов основни политички план толико слабашан да он Србији пре може донети штету, него бољитак. Главна мањкавост тог плана састоји се у идеји да ће Николић и Вучић, боље од свих досадашњих српских политичара, некако успети „да преваре странце“. Према једној од верзија напредњачке „велике идеје“, Николић је, видевши колико је тешко доћи на власт против воље Вашингтона и Брисела, одлучио да не само смири националну реторику, већ и да се прикаже као сарадљив, па и послушан партнер. Но када се буде помогао власти, Николић ће, наводно, да покаже своје право суверенистичко лице и да одлучно одбрани српске националне интересе.

Морам рећи да ми се цела ова конструкција чини доста наивном. „Империја“, како многи теоретичари данас називају САД и њихове ЕУ савезнике, располаже једнако моћним оруђима за притисак на поједине локалне политичаре и када су они у опозицији, и када су они на власти. То оруђе првенствено се састоји у контроли јавног мњења и новчаних ресурса. Ако се сетимо само шта је та машинерија била у стању да уради, својевремено, Милошевићу, па онда Коштуници, па сада, повремено, чак и Тадићу (или Јеремићу), наивно је претпоставити да би Николић, када једном дође на власт, могао изненада постати имун на нападе и притиске са те стране.

Уопште, ако смо ишта научили у последњих двадесет година, то је колика је моћ Империје у наметању воље појединачним српским политичарима. У те две деценије, једино је Милошевић, који је још увек имао озбиљну војску и озбиљну државу, могао себи да дозволи да самостално доноси одлуке, без сагласности најважније амбасаде из улице

Кнеза Милоша. Зато је, на крају, и спроведен у Хаг, са рукама на леђима, где је хладно остављен да умре. Ћинђић је, такође, када се јавно пожалио да је преварен (јер, од обећаних милијарди помоћи Србији није било ништа) и када је покушао нешто да предузме у вези са Косовом, пуштен да умре (тако што је дигнута безбедносна заштита око њега и препуштен мецима подземља). Коштуница је пак одстрељен политички, 2008, када је коначно, после Црне Горе и Косова, схватио колико су га из Брисела и Вашингтона безочно лагали, и када је решио да се отворено супротстави Империји.

Тада је на његово место дошао Тадић, који је и сам покушао да у оквирима „нове реалности“ – државе без војске, банака, медија, излаза на море и историјски кључног дела територије – води самосталну политику. Али, сваки пут када би урадио нешто што се не допада Империји – изборио се у УН да случај Косова буде изнет пред Међународни суд правде, пустио руски гасовод или прихватио Шојгуову базу, он је у медијима био систематски дезавуисан (типа: „Тадић излази изван уставних овлашћења!“) или би била спроведена показна вежба дестабилизације система (типа: „Парада поноса поново у Београду!“).

Стога, замисао да би Николић, у том погледу, као некакав усамљени јахач, био вештији и храбрији политичар, и да би у много чему могао да прође боље од Коштунице или Тадића, не изгледа превише уверљива. Без обзира на његов несумњиви политички таленат, за Империју, која почива на разрађеном систему интереса и раду хиљада професионалаца, Николић је само један од локалних аматера. То се види и по томе што је Николић већ стављен у функцију притиска на Тадића, како би овај смањιο своје излете у самостално вођење политике. По тој пројекцији коју су очигледно замислили искусни технолози глобалног система, Тадић и Николић се виде само као супарници који се такмиче око степена послушности Бриселу и Вашингтону. Ако имамо у виду неке од Николићевих и Тадићевих изјава о безалтернативности „европског пута“ и о уважавању спољнополитичке „реалности“, онда таква пројекција и није тако далеко од остварења.

Но, питање је колико би се и остали српски лидери другачије понашали да су на Тадићевом или Николићевом месту. Јер, тек када се човек, у једној таквој држави као што је Србија, нађе у врху власти, може да схвати снагу империјалних структура. Коштуница је тек 2008. могао у пуном смислу да разуме Милошевићеве проблеме, а Тадић је тек сад изгледа почео да схвата Коштуницу. Проблем је у томе што је свако од њих мислио да његов претходник погрешно игра са странцима и да ће он то боље умети да уради. Свако од њих је пактирао са Империјом како би лакше заузео место супарника и тако све више појачавао њен утицај у Србији. На истом путу налази се данас и Томислав Николић.

Потпуно је јасно да српске вође морају да играју на танком концу. Србија једноставно нема ресурсе за Чавезову политику отпора и самосталности. Али, неки отпор се ипак мора пружити. И мора постојати линија испод које ниједан српски политичар, ма колико да „уважава реалност“, не би смео да иде. Национални договор елите морао би да се постигне управо око тога шта је садржина те последње линије одбране српског државног интереса. У озбиљним нацијама такав консензус међу политичком елитом је уобичајена појава. У Израелу, Британији или Пољској нема недоумица у вези са Јерусалимом, Алстером или границом на Висли. Јер, у вези са неким питањима, једноставно, нема и не може бити „другог Израела“, „друге Британије“ или „друге Пољске“.

У Србији, међутим, не само да у парламенту седе странке које нас уверавају да се морамо помирити са сецесијом Косова, већ смо доживели и да највећа владајућа странка, без икакве потребе, отвара „војвођанско питање“, а да највећа опозициона странка, такође без преке потребе, унапред најављује да „неће рушити“ статут који директно производи „војвођанску“ државу и „војвођанску“ нацију. Што је најгоре, сваки од наших лидера замишља да ће сам надиграти не само све своје домаће супарнике, него и стране команданте. Они изгледа и даље мисле да је најважнија ствар на свету домоћи се власти и да су у том циљу допуштена сва средства. Укључив и издају.

Зато, српски политичари, како сада ствари стоје, имају само две могућности. Прва је да наставе да се такмиче како би се показало ко је бољи заступник „евроатлантских вредности“ и лојалнији поштовалац Империје, и да у том такмичењу, сваким изборним кругом, смањују српску државну територију и капацитете суверене власти. Друга је могућност да пробају нешто што су у последњих двадесет година урадили само једном – када су донели Устав из 2006. Да макар лидери највећих странака постигну центлменски споразум око минимума националног интереса, испод којег нико неће смести да иде. Данашњи чврсти државни став око косовске сецесије последица је, између осталог и тог договора из 2006. Одбијање да се донесе резолуција о „геноциду“ у Сребреници може да буде једна од следећих тачака тог националног консензуса.

Али да би се изабрало оно прво, довољно је само бити вешти егоиста. Да би се изабрало ово друго, потребно је бити не само елементарни патриота, већ и елементарни центлмен. Зар је могуће да је ова генерација српских политичара свој стратешки избор већ начинила? И да сви они заједно више воле да буду сујетне лутке које на смену доминирају позорницом, него интелегентни актери који су у стању да се договоре и тако надмудре чак и Великог господара?